

Dosarul nr. 2ra-558/2020

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul centru (jud. L. Bagrin)

instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Anton, I. Țurcan, V. Cotorobai)

DECIZIE

03 iunie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Dumitru Mardari
Nicolae Craiu
Iurie Bejenaru

examinând recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și de Igor Savin, reprezentat de avocatul Vadim Vieru,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Igor Savin împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Procuraturii Generale și Administrația Națională a Penitenciarelor, intervenient accesoriu Inspekția Financiară cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor și instituțiilor Statului, prezentarea scuzelor publice și încasarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 28 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care au fost admise apelurile declarate de Igor Savin și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, a fost casată hotărârea din 09 iulie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru și a fost emisă o nouă hotărâre de admitere parțială a acțiunii,

c o n s t a t ă:

La 07 martie 2018 Igor Savin a depus cerere de chemare în judecată (ulterior concretizată) împotriva Ministerului Justiției, Procuraturii Generale și Administrației Naționale a Penitenciarelor, intervenient accesoriu Inspekția Financiară cu privire la repararea prejudiciului moral estimat la suma totală de 68200 de euro și a prejudiciului material estimat la sumele de 513677,35 de lei/salariul/ și 141169,84 de lei /rata inflației/ cauzate prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și încasarea cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 10000 de lei, cu obligarea procurorului de a prezenta scuze publice.

În motivarea acțiunii a indicat că, prin sentința Judecătoriei Cahul din 24 iunie 2016, Savin Igor a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 324 alin. (2) lit. c) Cod penal la 8 ani închisoare, cu amendă în mărime de 2000 unități convenționale, echivalentul a 40000 lei, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite

funcții publice sau de a exercita activitate în domeniul controlului financiar și revizie pe termen de 4 ani, cu executarea pedepsei închisorii în penitenciar de tip semiînchis. Pentru pronunțarea sentinței, prima instanță a constatat că Savin Igor, fiind numit în baza ordinului directorului general al Serviciului control financiar și revizie din subordinea Ministerului Finanțelor, având calitatea de persoană publică, ar fi săvârșit coruperea pasivă prin extorcare, fiind autorizat de către directorul Serviciului control și revizie pentru efectuarea controlului financiar complex la ÎM „Gospodăria Comunal-Locativă Cahul” ar fi pretins și extorcat de la Arnaut Iurie directorul ÎM „Gospodăria Comunal-Locativă Cahul”, bani în sumă totală de 1000 de euro pentru a îndeplini acțiuni contrar obligațiilor sale de serviciu, exprimate în nerefectarea încălcărilor constatate de ordin financiar-contabil în actul de control efectuat la ÎM „Gospodăria Comunal-Locativă Cahul”. Ulterior, la 04 martie 2011, aproximativ la ora 10.00, aflându-se în exercitarea atribuțiilor de serviciu la sediul ÎM „Gospodăria Comunal-Locativă Cahul”, ar fi primit de la Arnaut Iurie banii anterior extorcat în sumă de 1000 de euro, ceea ce constituiau conform cursului oficial de schimb al Băncii Naționale a Moldovei la data săvârșirii pretinsei acțiuni, suma de 16596 de lei.

A mai declarat reclamantul că, a contestat cu apel sentința. Însă, a susținut că și în situația în care au fost administrate și cercetate în ședința instanței de apel probe concludente și pertinente care dovedeau nevinovăția sa, prin decizia Curții de Apel Cahul din 30 martie 2017 a fost admis apelul declarat de partea apărării, a fost casată parțial sentința în partea stabilirii pedepsei și a fost pronunțată o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru primă instanță, prin care Savin Igor a fost condamnat în baza art. 324 alin. (2) lit. c) Cod penal la 6 ani închisoare cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis, cu amendă în mărime de 2000 unități convenționale /echivalentul a 40000 lei/, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții publice sau de a exercita activitate în domeniul controlului financiar și revizie pe termen de 4 ani. În rest, sentința contestată a fost menținută.

Reclamantul și apărătorul său au contestat decizia instanței de apel cu recurs ordinar. Prin decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 08 august 2017 recursul reclamantului și apărătorului său a fost admis, a fost casată total sentința Judecătoriei Cahul din 24 iunie 2016 și decizia Curții de Apel Cahul din 30 martie 2017 și a fost dispusă achitarea lui Savin Igor de sub învinuirea de săvârșire a infracțiunii prevăzute de art. 324 alin. (2) lit. c) Cod penal, din motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii, cu eliberarea acestuia din instituția de detenție.

A relevat reclamantul că, s-a aflat în detenție ilegală, în rezultatul acțiunilor ilegale ale organului de urmărire penală și al instanțelor de judecată pe o durată de 485 zile (60 zile de arest preventiv și 425 zile de executare a pedepsei cu închisoarea stabilită de instanțe). La fel, a declarat că, în rezultatul condamnării ilegale reclamantul a fost deținut în penitenciarele:

- nr. 5 Cahul în perioada 24 iunie 2016-26 mai 2017;
- nr. 13 Chișinău în perioada 26 mai 2017-14 iunie 2017;
- nr. 16 Chișinău în perioada 14 iunie 2017-12 iulie 2017;
- nr. 2 Lipcani în perioada 12 iulie 2017-09 august 2017.

La fel, a declarat reclamantul că, în perioada de detenție a fost deținut în celule supraaglomerate, condițiile de detenție și sanitare fiind proaste în celulele în

care a fost deținut, alimentația și asistența medicală proastă, mai ales că avea dizabilitate de gradul 2.

A invocat că, la 24 mai 2017 medicii Penitenciarului nr. 5 l-au informat despre transferarea sa, la 26 mai 2017, în Penitenciarul nr. 16. Urmare a transferului, a ajuns la Penitenciarul nr. 13. Acolo i s-a comunicat, însă, că este în tranzit spre Penitenciarul nr. 2, dar nu la Penitenciarul nr. 16. Urmare a adresărilor, totuși a fost transferat la Penitenciarul nr. 16 pentru petrecerea investigațiilor medicale. Făcând cunoștință cu materialele dosarului personal a constatat că, lipsește un careva raport ori alt act de solicitare pentru petrecerea investigațiilor medicale, cât și actele ce ar confirma dizabilitatea acestuia. Astfel, din cauza medicilor din Penitenciarul nr. 5 a fost lipsit de posibilitatea trecerii reexpertizării, privind dizabilitatea, la timp, urmare a cărui fapt a fost stopată plata pensiei pentru dizabilitate, în situația în care la moment pensia de dizabilitate reprezenta unica sursă de existență pentru reclamant și familia sa.

Astfel, a susținut reclamantul că, Statul urmează să-i recupereze prejudiciul material și moral cauzat prin condamnarea ilegală, deținerea ilegală și deținerea în condiții inumane și degradante.

Referitor la prejudiciul moral a solicitat încasarea sumei de 200 000 de euro, motivând că s-a aflat ilegal sub urmărire penală o perioadă de 551 zile, dintre care 3 zile a fost reținut ilegal, iar 57 zile – în privința sa a fost aplicat ilegal arestul. În rezultatul condamnării ilegale a fost plasat în sistemul penitenciar, unde s-a aflat în condiții proaste de deținere, chiar dacă era încadrat în grad de dizabilitate, pentru o perioadă de 425 zile.

Referitor la încasarea prejudiciului material a relevat că prin cererea din 19 septembrie 2017 adresată Inspecției Financiare a solicitat calcularea, conform prevederilor legale, a tuturor plăților salariale neobținute urmare a suspendării neîntemeiate din funcție, în legătură cu atragerea sa ilegală la răspundere penală, inclusiv ajutoarele materiale, compensațiile pentru concediile neutilizate în perioada anilor 2011-2017, precum și primele și suplimentele la salariu care puteau fi obținute și care constituiau sursa principală de existență, de care a fost privat în urma acțiunilor ilicite a organelor de stat.

Prin scrisoarea nr. 27-13-14/1262 din 05 octombrie 2017, Inspekția Financiară referindu-se la prevederile art. 51 alin. (1) din Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public nr. 158 din 04 iulie 2008 s-a expus, că suspendarea raporturilor de serviciu presupune încetarea îndeplinirii pentru o anumită perioadă a atribuțiilor de către funcționarul public, cât și a plății drepturilor salariale, refuzând astfel efectuarea căror-va calcule, nefiind luat în vedere faptul că, suspendarea a fost ilegală. La data de 30 octombrie 2017 a depus o nouă cerere, iar la soluționarea acesteia Inspekția Financiară și-a declinat competența.

Referitor la cuantumul prejudiciului material a invocat reclamantul că, în perioada 2011- august 2017 el urma să beneficieze de plăți salariale în cuantum de 513677 de lei. Astfel, în perioada de suspendare ilegală pe parcursul anului 2011 și trimestrului I anul 2012, salariul său urma să fie calculat în conformitate cu Legea cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar nr. 355 din 23 decembrie 2005 și Hotărârea Guvernului privind salarizarea funcționarilor publici și persoanelor care efectuează deservirea tehnică nr. 525 din 16 mai 2006. Pentru obiectivitatea calculului efectuat au fost utilizate datele privind salariul real primit

de către reclamant în anul 2010 (lunile complet lucrate: iunie și august). În calculul lunar au intrat: salariul de funcție – 1100 de lei; sporul pentru grad de calificare – 200 de lei; spor pentru risc (20%) din salariul de bază – 220 de lei; competența profesională – 510 lei; vechimea muncii – 380 de lei; premiu lunar (50%) – 850 de lei.

A mai indicat reclamantul în acțiune că, acest premiu a fost variabil, în unele luni ale anului 2010 el a beneficiat de premiu mai mare. Astfel, pentru calcul s-a utilizat mărimea medie a acestui premiu, care era egal cu 931,50 de lei. A susținut reclamantul că, în anul 2010 a beneficiat de cel puțin un premiu unic cu prilejul sărbătorilor de iarnă în mărime de un salariu de funcție (1320 de lei). Ținând cont de această practică, consideră că ar fi putut beneficia de acest premiu și în anul 2011. Începând cu data de 01 aprilie 2012, prin aprobarea Legii privind sistemul de salarizare a funcționarilor publici nr. 48 din 22 martie 2012, au fost modificate condițiile de salarizare a funcționarilor publici. În temeiul prevederilor Legii privind sistemul de salarizare a funcționarilor publici nr. 48 din 22 martie 2012 și Hotărârii Guvernului privind salarizarea funcționarilor publici nr. 331 din 28 mai 2012, angajatorul urma să-i stabilească gradul de salarizare 8.

A susținut Savin Igor că, potrivit calculului prezentat de Inspekția Financiară, lui i-a fost stabilită treapta de salarizare III. În aceste condiții, reclamantului urma să-i fie stabilit salariul de bază în mărime de cel puțin 3960 de lei, dar nu de 3740 de lei. Ținând cont de faptul, că pe perioada cât a activat, dînsul a fost evaluat cu calificativul „bine” și nu a avut sancțiuni disciplinare, urma să beneficieze de majorarea treptei anual până la treapta IV la 01 aprilie 2013 cu salariul de 4140 de lei, până la treapta V de la 01 aprilie 2014 cu salariul de 4320 de lei. Începând cu data de 08 februarie 2013 angajatorul la stabilirea treptei de salarizare, a altor plăți ar fi putut să țină cont și de stagiul de muncă de circa 7 ani în cadrul Ministerului Afacerilor Interne în diferite funcții. În materia părții variabile a salariului ce urma să-l primească începând cu 01 aprilie 2012 notează că, începând cu luna ianuarie 2013 urma să beneficieze de sporul pentru performanța colectivă a subdiviziunii/autorității publice. Începând cu anul 2016, reclamantul urma să beneficieze în luna februarie a fiecărui an și de un premiu anual în mărime de 10% din fondul anual total. Fiind funcționar public, reclamantul urma să beneficieze anual și de ajutor material în mărime de un fond lunar de salarizare. Începând cu data de 01 ianuarie 2017, colaboratorii Inspekției Financiare au beneficiat de spor lunar pentru eficiență în activitatea desfășurată în autoritățile respective în mărime de la 0,8 până la 1,5 salariu mediu pe economie realizat în anul precedent. Ținând cont că, autoritatea publică s-a eschivat de la prezentarea informației privind cuantumul real al acestui spor, la calculul efectuat a fost utilizată rata medie de 1,15 din salariu mediu lunar pe economie realizat în anul 2016 (5050 de lei). Începând cu 01 ianuarie 2017, funcționarii publici au beneficiat de sporul lunar pentru intensitatea muncii, iar la caz a fost aplicat un quantum mediu de 15%.

La fel, a declarat reclamantul că, funcționarii publici puteau beneficia și de alte plăți de stimulare, care se achitau din contul mijloacelor alocate anual în limita de 15% din fondul anual de salarizare, calculat în raport cu salariile de funcție prevăzute în schema de încadrare a autorității publice și de care a putut beneficia și el, dacă nu ar fi fost suspendat din funcție ilegal.

A solicitat Igor Savin potrivit pretențiilor din cererea de chemare în judecată concretizată: încasarea din contul Statului a sumei de 68200 de euro cu titlu de prejudiciu moral; încasarea din contul Statului a prejudiciului material cauzat, ce constituie suma de 513677,35 de lei /salariul neachitat/ și suma de 141169,84 de lei /rata inflației raportată la suma salariului neachitat/; obligarea Procuraturii Generale de a prezenta scuze publice în formă scrisă, inclusiv prin publicarea scuzelor pe pagina web www.procuratura.md și încasarea sumei de 10000 de lei cu titlu de costuri și cheltuieli de asistență juridică.

De drept, reclamantul și-a întemeiat pretențiile pe prevederile art. 3, 5, 6, 8, 11 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998; art. 12, 219 alin. (4) din Codul de procedură penală; art. 1405, 1416, 1422, 1423 din Codul civil și Hotărârea Curții Constituționale nr. 10 din 16 aprilie 2010.

Prin hotărârea din 09 iulie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, a fost admisă parțial acțiunea depusă de Igor Savin, fiind dispusă încasarea din Bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul reclamantului: suma de 80.000 de lei cu titlu de prejudiciu moral; prejudiciul material în sumă de 277453,76 de lei, ce constituie salariul neachitat și suma de 89176,95 de lei ce constituie rata inflației pentru salariul neachitat. În rest, pretențiile privind încasarea prejudiciului au fost respinse ca fiind nefondate, iar pretenția privind prezentarea scuzelor publice a fost respinsă, ca fiind tardivă. Prin aceeași hotărâre instanța de fond a respins demersul Administrația Națională a Penitenciarelor, privind încetarea procesului civil pe capătul de cerere de încasare a prejudiciului cauzat urmare a condițiilor de detenție.

La 15 iulie 2019 Ministerul Justiției a declarat apel împotriva hotărârii instanței de fond, solicitând casarea acesteia cu adoptarea unei noi hotărâri de respingere integrală, ca fiind neîntemeiate, a pretențiilor din acțiune.

La 25 iulie 2019 Igor Savin a contestat cu apel hotărârea primei instanțe, solicitând casarea acesteia, cu pronunțarea unei noi hotărâri, de admitere integrală a acțiunii.

Prin decizia din 28 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău au fost admise apelurile declarate de Igor Savin și de Ministerul Justiției, a fost casată hotărârea primei instanțe și a fost emisă o nouă hotărâre, inclusiv sub formă de încheiere prin care a fost încetat procesul civil pe capătul de cerere înaintat de Savin Igor împotriva Ministerului Justiției, Procuraturii Generale și Administrației Naționale a Penitenciarelor, intervenient accesoriu Inspekția Financiară cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin detenția în condiții inumane și degradante, deoarece cauza nu urmează a fi judecată în procedură civilă și a fost explicat lui Savin Igor, că nu se admite o nouă adresare în judecată a aceleiași părți cu privire la același obiect și pe aceleași temeuri.

A fost admisă parțial pretenția lui Igor Savin împotriva Ministerului Justiției, Procuraturii Generale și Administrației Naționale a Penitenciarelor, intervenient accesoriu Inspekția Financiară, privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor și instituțiilor Statului, cu prezentarea scuzelor publice și compensarea cheltuielilor de judecată și a fost încasat din Bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Savin Igor echivalentul bănesc

al prejudiciului moral în sumă de 100.000 de lei, cauzat ca urmare a supunerii restricțiilor, acțiunilor și măsurilor procesuale în cadrul procedurii penale derulate în privința sa.

În rest, pretențiile lui Savin Igor privind încasarea prejudiciului moral cauzat ca urmare a supunerii restricțiilor, acțiunilor și măsurilor procesuale în cadrul procedurii penale derulate în privința sa, ce excedă suma de 100.000 de lei au fost respinse ca fiind neîntemeiate.

Au fost respinse integral, ca fiind nefondate, pretențiile lui Savin Igor privind repararea prejudiciului material cauzat ca urmare a supunerii restricțiilor, acțiunilor și măsurilor procesuale în cadrul procedurii penale derulate în privința sa, ce constituie salariul neachitat în sumă de 513.677,35 de lei și rata inflației aplicată salariului neachitat, în sumă de 141.169,84 de lei și cerința privind compensarea cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 10.000 de lei, ca fiind neprobate.

A fost respinsă cu omiterea termenului de prescripție, pretenția lui Savin Igor privind obligarea procurorului de a-i aduce scuze oficiale în numele Statului pentru supunerea neîntemeiată urmării penale.

La 29 ianuarie 2020 Ministerul Justiției a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel în partea admiterii pretenției cu privire la repararea prejudiciului moral și emiterea în această parte a unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a indicat că, nu este de acord cu decizia instanței de apel, deoarece instanța de apel la examinarea cauzei a aplicat eronat normele de drept material și de drept procedural, a încălcat și a aplicat eronat legea.

A susținut că instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe eronat a interpretat dreptul material care reglementează aprecierea prejudiciului moral.

A indicat că pornirea urmării penale constituie o modalitate legală de desfășurare a urmăririi penale. Însăși pornirea urmăririi penale, recunoașterea persoanei în calitate de bănuț, proces verbal de ridicare a automobilului, punerea persoanei sub învinuire etc., sunt doar niște măsuri procesuale care nu încălcă drepturile persoanei.

A constatat recurentul că în privința intimatului toate măsurile procesuale ce au fost întreprinse sunt prevăzute de lege, care sunt necesare într-o societate democratică, au un scop legitim de a asigura lupta cu criminalitatea și acest scop este proporțional anumitor restricții care pot avea loc în cadrul desfășurării lor.

A relevat că instanța de apel la stabilirea sumei de 100.000 de lei cu titlu de prejudiciului moral nu a aplicat corect criteriile de stabilire a prejudiciului moral. Astfel, prejudiciul moral urmează a fi privit ca o compensare și nicidecum ca o obținere unor foloase necuvenite. Mai mult, măsurile procedurale întreprinse de organul de urmărire penală și de instanțele judecătorești nu au fost declarate ilegale. Intimatul nu a contestat măsurile preventive aplicate acceptând în mod tacit efectele acestora.

La 12 martie 2020 Igor Savin, reprezentat de avocatul Vadim Vieru, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel în partea respingerii acțiunii cu emiterea în această parte a unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a indicat că, nu este de acord cu decizia instanței de apel, deoarece instanța a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată, a interpretat în mod eronat legea, a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

A afirmat că suma decisă în calitate de prejudiciu moral este net inferioară cu sumele acordate de CEDO pe cauze similare și nu este proporțională cu suferințele suportate de acesta.

Astfel, instanța de apel nu a ținut cont că reclamantul a solicitat echivalentul sumei de 68.200 de euro în calitate de prejudiciu moral, dintre care 10.000 de euro pentru detenția în condiții proaste și omisiunea de a acorda asistență medicală calificată și suma de 58.200 de euro cu titlu de prejudiciu moral cauzat în rezultatul condamnării ilegale și detenției ilegale.

În speță, având în vedere durata urmăririi penale, acțiuni de reținere și arest aplicate în privința recurentului și detenția ilegală pe o durată mai mare de 14 luni a acestuia în sistemul penitenciar, recurentul va continua să aibă statutul de victimă în lumina convenției și jurisprudenței CEDO până când nu-i vor fi adjudecate prin hotărâre judecătorească prejudicii morale comparabile cu sumele acordate de CEDO în cauze similare.

Cu privire la încetarea procesului pe capătul de cerere înaintat de Igor Savin cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin detenția în condiții inumane și degradante, deoarece cauza nu urmează a fi judecată în procedură civilă.

Instanța de apel a stabilit că recurentul pe parcursul procedurilor penale s-a aflat în detenție pe o durată de 485 de zile dintre care 60 de zile de arest, potrivit instanței de apel, odată ce au fost introduse prin Legea nr. 272 din 29 noiembrie 2018, în vigoare din 01 ianuarie 2019, instanța de fond urma să se conformeze acestora și să înceteze procesul civil pe capătul respectiv de acțiune, cu explicarea persoanei interesate, de a se adresa în instanța competentă, potrivit celor două norme procesuale penale, la care s-a făcut anterior. Instanța de apel a indicat că normele procedurale ce reglementează procedura pentru astfel de cazuri au intrat în vigoare la 01 ianuarie 2019, iar instanța de fond a pronunțat dispozitivul hotărârii la 09 iulie 2019. Instanța de fond nu ar fi fost competentă de a soluționa litigiul apărut.

A susținut că această apreciere a instanței de apel este una eronată, deoarece instanțele de judecată urmează să primească cererea cu privire la despăgubire și să o soluționeze conform procedurii civile, aplicând direct prevederile Convenției și jurisprudența Curții Europene.

Cu referire la prejudiciul material pretins de reclamant, prejudiciu ce constă din salariul neachitat și rata inflației pentru perioada aflării lui Igor Savin sub incidența procedurii penale a susținut că la fel instanța de apel a aplicat eronat normele de drept material și greșit a respins acest capăt de cerere.

Prin notificarea din 25 februarie 2020 și din 13 martie 2020, Curtea Supremă de Justiție în conformitate cu art. 439 alin. (2) CPC a expediat intimațiilor copia recursurilor și i-a înștiințat despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

La 06 martie 2020 Inspekția Financiară a depus referință la recursul declarat de Ministerul Justiției, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel în partea admiterii acțiunii depuse de Igor Savin și emiterea în această parte a unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 13 mai 2020 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursurile admisibile și a decis examinarea acestora în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a respinge recursul declarat de Ministerul Justiției și de a admite recursul declarat de Igor Savin, reprezentat de avocatul Vadim Vieru, de a casa decizia instanței de apel în partea respingerii pretenției cu privire la repararea prejudiciului material și de a emite în această parte o nouă hotărâre de admitere a pretenției date, în rest decizia instanței de apel urmează a fi menținută, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

Din materialele dosarului s-a stabilit că, prin sentința Judecătoriei Cahul din 24 iunie 2016, s-a recunoscut vinovat Igor Savin de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 324 alin. (2) lit. c) Cod penal, și i s-a stabilit pedeapsă sub formă de 8 ani închisoare cu amendă în mărime de 2000 unități convenționale, echivalentul a 40000 de lei, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții publice sau de a exercita o anumită activitate în domeniul controlului financiar și revizie pe un termen de la 4 ani, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis. Potrivit art. 65 alin. (4) Cod penal, pedeapsa cu amendă și privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții publice sau de a exercita o anumită activitate în domeniul controlului financiar și revizie, urmează a fi calculată de la data executării pedepsei cu închisoare. Termenul executării pedepsei se calculează din 24 iunie 2016, cu includerea în termenul de pedeapsă a perioadei de arest preventiv de la data de 04 martie 2011 până la data de 04 aprilie 2011 și de la 10 mai 2011 până la 09 iunie 2011. Igor Savin s-a luat sub strajă imediat din sala de ședință (f.d. 22-29, vol. I).

Prin decizia Curții de Apel Cahul din 30 martie 2017, s-a admis apelul declarat de avocatul Prodan L. în numele inculpatului Igor Savin. S-a casat parțial sentința Judecătoriei Cahul din 24 iunie 2016 în latura penală în partea stabilirii pedepsei și s-a pronunțat o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, după cum urmează: Igor Savin a fost condamnat în baza art. 324 alin. (2) lit. c) Cod penal, la 6 ani închisoare cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis, cu amendă în mărime de 2000 unități convenționale, echivalentul a 40000 de lei cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții publice sau de a exercita o activitate în domeniul controlului financiar și revizie pe un termen de 4 ani. În rest, sentința Judecătoriei Cahul din 24 iunie 2016 s-a menținut (f.d. 45-56 vol. I).

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 08 august 2017, s-a respins, ca inadmisibil, recursul ordinar declarat la 28 iulie 2017 de inculpatul Igor Savin, în

propria cauză penală. S-a admis recursul ordinar declarat de avocatul Prodan Lilia în numele inculpatului, s-a casat total sentința Judecătorei Cahul din 24 iunie 2016 și decizia Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 30 martie 2017, și s-a dispus achitarea lui Igor Savin de sub învinuirea de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 324 alin. (2) lit. c) Cod penal, din motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii. Igor Savin urmează a fi eliberat din penitenciar, dacă în privința acestuia nu este aplicată măsura preventivă sub formă de arest sau nu execută pedeapsa penală în baza altor hotărâri judecătorești (f.d. 65-77 vol. I).

Astfel, Igor Savin invocând atragerea ilegală la răspundere penală, la data de 07 martie 2018 a depus în adresa Judecătorei Chișinău, sediul Centru cerere de chemare în judecată, ulterior concretizată, împotriva Ministerului Justiției, Departamentului Instituțiilor Penitenciare, Procuraturii Generale, intervenient accesoriu Inspekția Financiară prin care a solicitat repararea prejudiciului moral estimat la suma totală de 68200 de euro, a prejudiciului material estimat la sumele de 513677,35 de lei cu titlu de salariul și 141169,84 de lei, rata inflației raportată la suma salariului neachitat, obligarea Procuraturii Generale de a prezenta scuze publice în formă scrisă, inclusiv prin publicarea scuzelor pe pagina web www.procuratura.md precum și încasarea cheltuielilor pentru asistență juridică în mărime de 10000 de lei (f.d. 50-58, 236 vol. II).

Fiind investită cu judecarea cauzei în fond, prima instanță a ajuns la concluzia admiterii parțiale a acțiunii reclamantului Igor Savin cu încasarea din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul reclamantului: suma de 80 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral; suma de 277 453,76 de lei cu titlu prejudiciul material, ce constituie salariul neachitat și suma de 89 176,95 de lei ce constituie rata inflației pentru salariul neachitat. În rest, pretențiile privind încasarea prejudiciului au fost respinse ca fiind nefondate, iar pretenția privind prezentarea scuzelor publice a fost respinsă, ca fiind tardivă. Totodată, prima instanță a respins demersul Administrației Naționale a Penitenciarelor, privind încetarea procesului civil pe capătul de cerere de încasare a prejudiciului cauzat urmare a condițiilor de detenție.

Instanța de apel, judecând cauza în ordine de apel a ajuns la concluzia admiterii apelurilor declarate de Igor Savin și de Ministerul Justiție, a casat integral hotărârea primei instanțe și a pronunțat o nouă hotărâre prin care a fost încetat procesul civil pe capătul de cerere înaintat de Savin Igor împotriva Ministerului Justiției, Procuraturii Generale și Administrației Naționale a Penitenciarelor, intervenient accesoriu Inspekția Financiară cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin detenția în condiții inumane și degradante, deoarece cauza nu urmează a fi judecată în procedură civilă și a fost explicat lui Savin Igor, că nu se admite o nouă adresare în judecată a aceleiași părți cu privire la același obiect și pe aceleași temeuri.

A mai concluzionat instanța de apel asupra admiterii parțiale a pretenției lui Igor Savin împotriva Ministerului Justiției, Procuraturii Generale și Administrației Naționale a Penitenciarelor, intervenient accesoriu Inspekția Financiară, privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor și instituțiilor Statului, compensarea cheltuielilor de judecată și a dispus încasarea din Bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Savin Igor echivalentul bănesc al prejudiciului moral în sumă de 100.000 de lei, cauzat ca

urmare a supunerii restricțiilor, acțiunilor și măsurilor procesuale în cadrul procedurii penale derulate în privința sa.

În rest, pretențiile lui Savin Igor privind încasarea prejudiciului moral cauzat ca urmare a supunerii restricțiilor, acțiunilor și măsurilor procesuale în cadrul procedurii penale derulate în privința sa, ce excedă suma de 100.000 de lei au fost respinse ca fiind neîntemeiate.

Au fost respinse integral, ca fiind nefondate și neprobate, pretențiile lui Savin Igor privind repararea prejudiciului material cauzat ca urmare a supunerii restricțiilor, acțiunilor și măsurilor procesuale în cadrul procedurii penale derulate în privința sa, ce constituie salariul neachitat în sumă de 513.677,35 de lei și rata inflației aplicată salariului neachitat, în sumă de 141.169,84 de lei și cerința privind compensarea cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 10.000 de lei.

Totodată, instanța de apel a ajuns la concluzia respingerii cu omiterea termenului de prescripție a pretenției lui Savin Igor privind obligarea procurorului de a-i aduce scuze oficiale în numele Statului pentru supunerea neîntemeiată urmăririi penale.

Verificând legalitatea deciziei contestate în raport cu argumentele invocate în ambele recursuri, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că, instanța de apel, la examinarea cauzei, a aplicat eronat normele de drept material și nu a dat o apreciere corespunzătoare probelor administrate la actele pricinii în ceea ce privește respingerea pretenției cu privire la repararea prejudiciului material pe când prima instanță a aplicat corect normele de drept material în această parte, reieșind din următoarele.

Pe parcursul judecării cauzei s-a stabilit că, Igor Savin a solicitat repararea prejudiciului material în forma salariului și altor plăți cuvenite ratate în rezultatul absenței forțate de la locul de muncă în sumă de 513677,35 de lei, precum și încasarea sumei de 141169,84 de lei, suma prejudiciului cauzat de evoluția indicelui preturilor de consum (rata inflației) pentru perioada 02 aprilie 2011 – 07 aprilie 2019, calculată în conformitate cu datele oficiale ale Biroului Național de Statistică.

Conform art. 53 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

În conformitate cu art. 524 din Codul de procedură penală, persoanele cărora, în cursul procesului penal, prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală sau ale instanțelor judecătorești, li s-a cauzat un prejudiciu material sau moral au dreptul la despăgubire echitabilă în conformitate cu prevederile legislației cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale instanțelor judecătorești.

Conform art. 7 lit. a) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, în cazurile menționate la art. 3 alin. (1), persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie: salariul și alte venituri provenite din muncă, ce constituie sursa ei principală de existență, de care a fost privată în urma acțiunilor ilicite.

Conform art. 8 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor

judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, cuantumul sumelor de compensare a prejudiciului, prevăzute la art.7 lit. a), se calculează pornindu-se de la câștigul mediu lunar al persoanei fizice la momentul cauzării prejudiciului, cu aplicarea coeficientului de inflație. Mărimea prejudiciului cauzat persoanei fizice care și-a ispășit pedeapsa prin muncă neremunerată în folosul comunității se calculează în mărime de pînă la 2 unități convenționale pentru o oră de muncă prestată neîntemeiat în folosul comunității. Pentru cuantificarea prejudiciului reparabil, câștigul mediu lunar se calculează după cum urmează: a) persoanelor angajate prin contract de muncă - prin aplicarea modului de calculare a salariului mediu în conformitate cu legislația; b) persoanelor neangajate prin contract de muncă - prin împărțirea la 12 a sumei venitului total pentru anul precedent; c) persoanelor care nu au lucrat din motive întemeiate - pornindu-se de la salariul mediu pe țară în anul respectiv.

Referitor la suma solicitată cu titlu de salariu și alte plăți cuvenite, ratate în rezultatul absenței forțate de la locul de muncă instanța de recurs reține că, pe parcursul examinării pricinii civile în fond și apel, reclamantul a invocat formarea sumei solicitate prin cumularea salariului cuvenit și a altor plăți salariale care urmau a-i fi achitate de către angajator, pe parcursul desfășurării profesionale.

Totodată, prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 12 decembrie 2018, a fost admis demersul avocatului reclamantului Igor Savin privind reclamarea probelor și a fost obligată Inspekția Financiară de a calcula în conformitate cu legislația în vigoare și a furniza informație legată de salariul și alte venituri provenite din muncă a reclamantului Igor Savin, pe durata suspendării din funcție – 10 martie 2011-25 august 2017 (f.d. 76-78 vol. II).

Prin răspunsul nr. 27-12-05/121 din 20 februarie 2019 Inspekția Financiară a comunicat instanței de judecată că, în temeiul prevederilor art. 51 alin. (1) din Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public nr. 158 din 04 iulie 2008 și art. 200 din Codul de procedură penală, nu a fost în drept să efectueze calcule salariale și alte venituri provenite din muncă în contul reclamantului Igor Savin pentru durata suspendării din funcție: 10 martie 2011-25 august 2017. Deoarece, pentru perioada 10 martie 2011-25 august 2017 reclamantul Igor Savin și-a încetat îndeplinirea funcțiilor pe care le deținea, munca de către acesta nu a fost prestată. Mai invocă că, Inspekția Financiară nu refuză de a elibera informația, dar nu o deține, dat fiind că în documentele contabile ale Inspekției nu există calcule salariale către reclamant pentru perioada indicată. La caz, se aplică prevederile pct. 6 subpct. 1), al 6-lea alineat din Anexa nr. 1 la Hotărârea Guvernului privind aprobarea Modulului de calculare a salariului mediu nr. 426 din 26 aprilie 2004 (f.d. 79-81, vol. II).

În materia cadrului legal relevant prima instanță a aplicat corect prevederile pct. 16 alin. (1) lit. a), b) din Hotărârea Guvernului privind organizarea activității de inspectare financiară nr. 1026 din 02 noiembrie 2010, Igor Savin își exercită funcțiile prin intermediul angajaților abilitați cu funcții de inspectare (control) financiară, personalul de specialitate și personalul contractual. Angajații abilitați cu funcții de inspectare (control) financiară și personalul de specialitate cad sub incidența Legii nr. 158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.

Conform art. 39 din Legea nr. 158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, salarizarea asigură funcționarului public condiții necesare pentru exercitarea eficientă a atribuțiilor și contribuie la completarea autorităților publice cu personal competent. Salarizarea funcționarilor publici se stabilește în condițiile prezentei legi și ale legislației cu privire la salarizarea funcționarilor publici.

Totodată, conform art. 51 alin. (1) din Legea nr. 158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, suspendarea raporturilor de serviciu presupune încetarea îndeplinirii pentru o anumită perioadă a atribuțiilor de către funcționarul public și a plății drepturilor salariale de către autoritatea publică în care acesta activează. Suspendarea raporturilor de serviciu poate interveni în circumstanțe ce nu depind de voința părților, prin acordul părților sau la inițiativa uneia dintre părți.

După cum rezultă din materialele dosarului și explicațiile participanților la proces, prima instanță just a stabilit că raporturile de serviciu existente între Igor Savin și Inspekția Financiară au fost suspendate în perioada cuprinsă între 10 martie 2011 până la 25 august 2017.

În această ordine de idei, instanța de recurs apreciază ca fiind întemeiat calculul anexat la dosar și apreciat de prima instanță, care atestă calcularea plăților salariale în mărime totală de 277453,76 de lei pentru perioada suspendării din funcție, în temeiul prevederilor pct. 6 subpct. 1), al 6-lea alineat din Anexa nr. 1 la Hotărârea Guvernului privind aprobarea Modulului de calculare a salariului mediu nr. 426 din 26 aprilie 2004.

Prevederile menționate cu certitudine sunt aplicabile speței, or, conform pct. 1 din Modul de calculare a salariului mediu, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 426 din 26 aprilie 2004, modul de calculare a salariului mediu (în continuare - Mod de calculare) se aplică la calcularea salariului mediu al personalului încadrat, în bază de contract individual de muncă, la întreprinderi, în organizații și instituții (în continuare - întreprinderi), indiferent de tipul lor de proprietate și forma de organizare juridică.

Conform pct. 2 din Modul de calculare a salariului mediu, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 426 din 26 aprilie 2004, salariul mediu, determinat în conformitate cu prezentul Mod de calculare, se aplică la: plata despăgubirii pentru perioada de absență forțată de la muncă a salariatului transferat sau eliberat nelegitim din serviciu.

În temeiul normelor de drept menționate supra și raportând suma cuvenită salariatului/ recurent Igor Savin pentru perioada suspendării din funcție în mărime de 277453,76 de lei, la perioada de întârziere admisă și rata inflației corespunzătoare perioadei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia casării deciziei instanței de apel în această parte cu menținerea hotărârii primei instanțe în partea încasării salariului pentru perioada suspendării din funcție în sumă de 277453,76 de lei și a sumei de 89176,95 de lei cu titlu de prejudiciul cauzat de evoluția indicelui prețurilor de consum (rata inflației), calculată pentru perioada 02 aprilie 2011- 07 aprilie 2019, în conformitate cu datele oficiale ale Biroului Național de Statistică al RM.

Mai reține instanța de recurs că, prima instanță just a evidențiat că prejudiciul material în mărime de 277 453,76 de lei și suma de 89 176,95 de lei ca prejudiciu cauzat de evoluția prețurilor de consum, în total suma de 366 630,71 de lei urmează a fi încasată din bugetul de stat, gestionat de Ministerul Finanțelor, prin intermediul Ministerului Justiției, așa cum aceasta reprezintă prejudiciu cauzat reclamantului/recurent prin atragerea ilegală la răspundere și imposibilitatea acestuia de a-și desfășura activitatea profesională.

Astfel, instanța de recurs conchide că este neîntemeiată concluzia instanței de apel cu privire la respingerea pretenției privind încasarea prejudiciului material pretins de reclamant, ce constă din salariul neachitat și rata inflației pentru perioada aflării lui Igor Savin sub incidența procedurii penale, pe motiv că este una nemotivată și lipsită de temei legal, invocând totodată că Igor Savin a fost suspendat din funcția deținută nu la demersul organului de urmărire penală, dar la propria discreție a angajatorului și în acest caz statul nu poate purta răspundere și nu-i pot fi înaintate astfel de cerințe, nu poate fi reținut, deoarece după cum rezultă din conținutul ordinului nr. 81-p din 10 martie 2011 a Serviciului control financiar și revizie „Cu privire la suspendarea raportului de serviciu a lui Igor Savin este emis anume în baza demersului Procuraturii Anticorupție, Serviciul Sud nr. 201156031-265 din 07 martie 2011 (f.d. 69, vol. II).

Totodată, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră întemeiată concluzia instanței de apel în partea admiterii parțiale a pretenției cu privire la repararea prejudiciului moral, reieșind din următoarele.

În materia compensării prejudiciului moral, prin cererea de chemare în judecată Igor Savin a solicitat încasarea din contul statului a sumei de 200000 de euro cu titlu de prejudiciu moral.

Ulterior, prin cererea de concretizare a pretențiilor din 09 aprilie 2019 Igor Savin a solicitat încasarea prejudiciului moral din contul statului pentru detenția în condiții proaste și neacordarea asistenței medicale calificate, reieșind din acțiunile și inacțiunile Departamentului Instituțiilor Penitenciare (Administrației Naționale a Penitenciarelor) în cuantum de 10000 de euro; precum și încasarea prejudiciului moral din contul statului pentru detenție și condamnare ilegală, inclusiv atragerea ilegală la răspundere penală și instanțelor de judecată, prin intermediul Ministerului Justiției în cuantum de 58200 de euro.

Conform art. 3 al Legii nr. 1545 din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești: (1) În conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma: a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală; b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității; c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice; d) supunerii ilegale la arest contravențional, reținerii contravenționale ilegale sau aplicării ilegale a amenzii contravenționale de către instanța de judecată;

e) efectuării măsurilor speciale de investigații cu încălcarea prevederilor legislației;
f) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum și în urma blocării conturilor bancare. (2) Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești. Totodată, potrivit art. 6 din aceeași Lege, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul: a) devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare; b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare; c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului contravențional în legătură cu reabilitarea persoanei fizice; d) adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art. 313 alin. (5) din Codul de procedură penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulității actelor sau acțiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigații.

De asemenea, conform art. 10 din norma legală numită dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilite de prezenta lege apare în cazurile specificate la art. 6 din Lege.

Conform art. 11 al Legii nr. 1545 din 25.02.1998, (1) Mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare: a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; d) durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; e) natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; f) suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate; h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

(2) Instanța de judecată va determina mărimea compensației și în baza criteriilor specificate la art. 219 alin. (4) din Codul de procedură penală.

(3) În toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.

De asemenea, dispozițiile art. 12 al aceleiași legi indică că, (1) Procurorul care a condus sau a exercitat urmărirea penală ori procurorul ierarhic superior aduce scuze oficiale în numele statului persoanei care a fost supusă neîntemeiat urmăririi penale. (2) Scuzele oficiale ale procurorului se aduc în cazul: lit. c) devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare. (3) Procurorul prezintă scuzele oficiale, în formă scrisă, victimei acțiunilor ilicite sau rudelor apropiate ale acesteia. La solicitarea victimei, scuzele oficiale se difuzează prin aceleași mijloace de informare în masă prin care a fost difuzată informația despre învinuirea persoanei. (4) Scuzele oficiale sânt aduse în termen de 15 zile de la data apariției dreptului la repararea prejudiciului.

Conform art. 1405 Cod civil (în vigoare la data producerii faptului juridic), (1) Prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului

preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată; (2) Statul se exonerează de răspundere în cazul când persoana vătămată a contribuit intenționat și benevol la producerea prejudiciului prin autodenunț.

Conform art. 1422 alin. (1) Cod civil (în vigoare la data producerii faptului juridic), în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc.

De asemenea, conform art. 1423 alin. (1) și alin. (2) Cod civil (în vigoare la data producerii faptului juridic), mărimea compensației pentru prejudiciu moral se determină în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerație circumstanțele la care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

Totodată, potrivit dispozițiilor art. 473² Cod de procedură penală: (1) Plângerea împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului sau ale prevenitului, garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, poate fi înaintată de către condamnat sau prevenit, personal sau prin intermediul unui avocat, la instanța de judecată în a cărei rază teritorială se află instituția penitenciară în care se deține condamnatul sau prevenitul ori, după caz, din care a fost eliberat. (2) Plângerea referitoare la condițiile de detenție menționate la alin. (1) trebuie să conțină datele privind perioada și locul detenției, precum și descrierea detaliată a condițiilor materiale care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului, cu solicitarea de a obliga administrația instituției penitenciare să înlăture condițiile materiale contestate. La plângere pot fi anexate explicațiile altor condamnați sau preveniți, copiile plîngerilor anterioare, adresate administrației instituției penitenciare sau autorităților de supraveghere, și răspunsurile lor, alte probe relevante. Concomitent cu depunerea plîngerii, se expediază o copie a acesteia, cu anexarea materialelor respective, către organul care pune în executare sentința sau încheierea. (3) Condamnații care au fost deținuți cel puțin 10 zile în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, drepturi care reies din obligația statului de a asigura condițiile de detenție, pot solicita, cu titlu de despăgubiri, reducerea pedepsei. (4) În cazul în care partea neexecutată din pedeapsă nu permite deducerea integrală a reducerii pedepsei sau perioada încălcării condițiilor de detenție este mai mică de 10 zile, în privința perioadei rămase condamnatul poate solicita despăgubire în valoare bănească. (5) Plângerea referitoare la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului se depune pe parcursul detenției în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru

apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau în termen de 6 luni de la data când nu mai sânt deținuți în astfel de condiții, dar nu mai târziu de 4 luni de la eliberarea lor din locul de detenție.

La fel, conform art. 473³ Cod de procedură penală: (1) Plângerea referitoare la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului se examinează de către judecătorul de instrucție, cu participarea condamnatului sau a prevenitului și, după caz, a avocatului acestuia și a reprezentantului administrației instituției penitenciare. (2) Sarcina probațiunii lipsei de încălcare a condițiilor de detenție invocate de condamnat sau prevenit și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine reprezentantului administrației instituției penitenciare. (3) Pentru examinarea plângerii, reprezentantul administrației instituției penitenciare prezintă instanței de judecată în scris, în termen de 10 zile, un raport în care răspunde la toate pretențiile invocate de condamnat sau prevenit în plângere, cu menționarea măsurilor întreprinse pentru înlăturarea condițiilor de detenție contestate, dacă asemenea măsuri au fost întreprinse. Copia raportului și a materialelor anexate la acesta se înmânează condamnatului sau, după caz, prevenitului care a depus plângerea de către reprezentantul administrației instituției penitenciare. (4) Termenul maxim de examinare a plângerii referitoare la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului este de 3 luni.

În temeiul normelor de drept menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel just a stabilit că prima instanță incorect a respins demersul Administrației Naționale a Penitenciarelor privind încetarea procesului civil în partea pretențiilor ce se referă la repararea prejudiciului moral cauzat prin deținerea în condiții inumane și degradante, adică cu încălcarea art. 3 CEDO.

Astfel, în primul rând, după cum a fost indicat anterior, instanța urma să soluționeze această chestiune prin pronunțarea unei încheieri judecătorești, moment care este cert și clar indicat la art. 203 Cod de procedură civilă coroborat cu art. 269 Cod de procedură civilă. Prima instanță, însă, a respins demersul părții pârâte privind încetarea procesului civil prin hotărâre, situație care contravine normelor procedurale numite. În al doilea rând, instanța de fond incorect a identificat și aplicat cadrul legal pertinent situației, făcând referire în acest sens la prevederile art. 385 alin. (4)-(6) Cod de procedură penală.

La acest capitol, instanța de apel just a conchis că norma numită nu este aplicabilă în situația lui Savin Igor, deoarece ultimul a fost achitat de fapta încriminată. Însă instanța de fond nu a identificat corect cadrul legal ce guvernează raportul juridic în acest domeniu și, anume, art. art. 473² și 473³ Cod de procedură penală, care reglementează procedura de soluționare a pretențiilor persoanelor arestate ori care execută pedeapsa închisorii sau care s-au aflat în detenție, privind repararea prejudiciului cauzat urmare a deținerii în condiții inumane și degradante, adică în condiții care contravin art. 3 CEDO. Or, normele numite clar și cert declară, că aceste litigii se examinează de către judecătorul de instrucție în procedura penală.

În acest sens, instanța de apel just a stabilit că aceste două norme, deși au fost introduse prin Legea nr. 272 din 29.11.2018, în vigoare din 01.01.2019, instanța de fond urma să se conformeze acestora și să înceteze procesul civil pe capătul

respectiv de acțiune, cu explicarea persoanei interesate, în speță Igor Savin, de a se adresa în instanța competentă, potrivit procedurii prevăzute de cele două norme procesual-penale la care s-a făcut referire anterior. Or, după cum a fost indicat, normele procedurale ce reglementează procedura pentru astfel de cazuri au intrat în vigoare la 01.01.2019, iar instanța de fond a pronunțat dispozitivul hotărârii la 09 iulie 2019.

Reieșind din cele expuse, instanța de apel temeinic și legal a corectat eroarea primei instanțe prin dispunerea încetării procesului civil pe capătul de cerere privind repararea prejudiciului moral cauzat prin deținerea în condiții inumane și degradante, deoarece în această parte instanța civilă nu este competentă de a soluționa litigiul apărut, iar argumentele recurentului Igor Savin în acest sens sunt neîntemeiate și lipsite de suport legal.

Cât privește repararea prejudiciului moral cauzat prin supunerea ilegală procedurii penale și, anume, reținerii, arestării, percheziției și ridicării de obiecte, interceptării și înregistrării convorbirilor, Colegiul lărgit la fel atestă corectitudinea soluției instanței de apel în partea constatării acestei încălcări comise de autoritățile satului în raport cu reclamantul Savin Igor.

Or, raportând cadrul legal citat la circumstanțele speței instanța de recurs consideră că instanța de apel corect a stabilit că, în situația descrisă se întrunesc temeiurile legale de intervenire a răspunderii Statului pentru acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, procuraturii și instanțelor judecătorești, deoarece în cadrul efectuării urmăririi penale față de reclamant au fost aplicate măsuri preventive, efectuate acțiuni procesuale și măsuri speciale de investigație, care au limitat dreptul fundamental al acestuia garantate de art. 25 și 28 din Constituția RM, art. 5 și 8 CEDO, la libertate și siguranță, cum și la respectarea vieții private și de familie.

În acest sens, este cert stabilit faptul că reclamantul a fost limitat în libertate, prin aplicarea măsurii preventive sub formă de arest și ulterioara detenție în vederea executării pedepsei cu închisoarea, precum și atentarea la dreptul de a-i fi respectată viața privată și de familie, urmare a acțiunilor și măsurilor procesuale efectuate în cadrul procedurii penale ce l-a vizat.

Or, aflarea reclamantului sub incidența procedurilor penale cu statut de bănuit, învinuit, inculpat și condamnat în circumstanțele descrise impune implicit răspunderea Statului pentru lezarea drepturilor și libertăților fundamentale ale acestuia.

La acest capitol, instanța de recurs consideră neîntemeiate și care nu pot fi reținute argumentele recurentului Ministerului Justiției referitoare la faptul că reclamantul Igor Savin a avut calitatea de bănuit, învinuit, inculpat și condamnat în cadrul unei proceduri penale inițiate și derulate legal, acțiune complet justificată și necesară, organul de urmărire penală fiind obligat să întreprindă toate măsurile necesare și legale întru elucidarea adevărului și asigurarea atragerii la răspundere a infractorului, nefiind declarate ca fiind ilegale care-va acțiuni și măsuri efectuate și întreprinse în privința lui și de aceea nu ar exista temeiuri pentru acordarea unei despăgubiri. Or, aceste argumente contravin stării reale de fapt constatate de instanță și reglementate de normele de drept material aplicabile.

La fel, instanța de recurs respinge argumentele Ministerului Justiției, precum că reclamantul nu poate pretinde la despăgubiri, deoarece la nivel național nu au

fost constatate ca fiind ilicite acțiunile organelor de drept întreprinse pe marginea cauzei penale, în cadrul căreia reclamantul a avut calitatea procedurală corespunzătoare. Or, după cum a fost indicat anterior Igor Savin a fost supus măsurilor procesuale preventive, a fost privat de libertate și în privința lui au fost efectuate acțiuni procesuale și măsuri speciale de investigație care au atentat la viața lui personală și de familie, fiindu-i afectat și lezat esențial dreptul la libertate și siguranță, cum și dreptul de respectare a vieții private și de familie.

Mai mult, Colegiul lărgit ține să menționeze că, doar achitarea lui Savin Igor nu constituie un remediu efectiv și eficient de restabilire în drepturi și reabilitare a persoanei, după cum pretinde Ministerul Justiției și, nefiind, în opinia sa, necesară și acordarea unei compensații bănești, în special în situația în care nu au fost admise careva acțiuni ilicite din partea organului de urmărire penală, procuraturii și instanțelor judecătorești.

Or, la caz este de reținut statutul persoanei pe parcursul procedurilor penale derulate în privința sa, imaginea acestuia, onoarea și demnitatea care i-au fost afectate prin supunerea procedurilor penale, înaintarea unor învinuiri de comiterea faptei ilicite infracționale, condamnarea și punerea în executare a pedepsei, cu achitarea ulterioară.

Prin urmare, argumentele Ministerului Justiției referitoare la lipsa temeiurilor pentru înaintarea acțiunii de încasare a prejudiciului moral nu pot fi reținute, deoarece poartă un caracter declarativ și fiind în contradicție cu starea reală de fapt stabilită de instanță și cu cadrul legal aplicabil, cu atât mai mult că, în speță se întrunesc temeiurile stabilite de art. 3 lit. a) și lit. c) și art. 6 lit. b) al Legii nr. 1545 din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii.

Conform art. 3 lit. a) și lit. c) al Legii nr. 1545 din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii, este reparabil prejudiciul moral și material, cauzat persoanei fizice în urma reținerii ilegale [...]; efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției [...] precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice.

De asemenea, în temeiul art. 6 lit. b) al aceleiași Legi, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare.

Totodată, după cum a fost indicat anterior, potrivit art. 10 al Legii numite, dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilite de prezenta Lege apare în cazurile specificate la art. 6 din aceasta.

Astfel, Colegiul conchide ca fiind corectă concluzia instanței de apel privind întrunirea condițiilor de intervenire a răspunderii Statului pentru încălcarea drepturilor și libertăților lui Savin Igor în cadrul procesului penal derulat în privința sa.

În consecință, instanța de recurs respinge argumentele Ministerului Justiției referitoare caracterul excesiv și lipsit de temei faptic și legal al sumei, echivalent bănesc al prejudiciului moral, adjudecat și va admite parțial cerința reclamantului cu încasarea unei sume drept compensație a prejudiciului moral cauzat.

Este de reținut și faptul că, legiuitorul prin dispozițiile Legii nr. 1545 din 25.02.1998, a stabilit acordarea despăgubirii persoanelor a căror nevinovăție a fost stabilită la finalizarea urmăririi penale sau a procesului penal, după ce au suportat privări sau restrângeri de libertate, chiar dacă respectivele măsuri apăreau ca fiind justificate în lumina cercetărilor penale efectuate până la data adoptării lor, dar ca nefiind necesare în situația în care s-a stabilit nevinovăția persoanei urmărite penal, despăgubirile urmând a fi achitate de la Bugetul de stat.

Totodată instanța de recurs conchide că instanța de apel temeinic și legal a stabilit cuantumul compensației pentru prejudiciul moral cauzat reclamantului ținând cont de nivelul prejudiciului moral cauzat în coraport cu modul în care a derulat procedura penală, multitudinea drepturilor și libertăților afectate, perioada și durata acestor încălcări și limitări.

Or, la stabilirea cuantumului prejudiciului moral instanța de apel a ținut cont de circumstanțele sus-descrie, de persoana reclamantului și starea socială a acestuia, de modul de percepere a reclamantului în societate în raport cu calitatea sa socială și gravitatea infracțiunii de comiterea căreia a fost învinuit și condamnat, circumstanțe și împrejurări ce cauzează indubitabil suferințe, atât de ordin psihic cât și moral, de o profunzime și intensitate suficientă pentru a impune Statul la acordarea unor despăgubiri bănești pentru recuperarea prejudiciului moral cauzat.

Mai mult, cuantumul compensației prejudiciului moral cauzat reclamantului trebuie să fie într-un raport proporțional gradului de suferințe psihice și morale, cum și gradului în care reputația acestuia a fost lezată, gradului de vinovăție al autorului prejudiciului, cât și cu măsura în care această compensare va aduce satisfacție victimei, fiind luat ca reper acțiunile și măsurile penale efectuate în privința lui, perioada și intensitatea restricțiilor și atentării la drepturile și libertățile fundamentale, cum și însăși perioada menținerii acestuia în cadrul procedurii penale.

Prin urmare, instanța de apel corect a determinat că suma de 100 000 de lei, este una rezonabilă și echitabilă, fiind o despăgubire utilă și suficientă, compensatoare pagubelor de ordin moral cauzat persoanei vizate, această despăgubire corespunde și criteriilor de despăgubire stabilite de CEDO prin jurisprudența sa.

Din aceleași raționamente, instanța de recurs respinge argumentele recurentului Igor Savin în ceea ce privește admiterea integrală a pretenției privind încasarea prejudiciului moral pentru prejudiciul moral cauzat prin supunerea procedurilor penale în cadrul dosarului penal instrumentat în privința sa.

Din considerentele menționate Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul declarat de Ministerul Justiției, de a admite recursul declarat de Igor Savin, reprezentat de avocatul Vadim Vieru, de a casa decizia instanței de apel în partea respingerii pretenției cu privire la repararea prejudiciului material și de a menține în această parte hotărîrea primei instanței, iar în rest, decizia instanței de apel de menținut.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se respinge recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se admite recursul declarat de Igor Savin, reprezentat de avocatul Vadim Vieru.

Se casează parțial decizia din 28 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Igor Savin împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Procuraturii Generale și Administrația Națională a Penitenciarelor, intervenient accesoriu Inspectia Financiară cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor și instituțiilor Statului, prezentarea scuzelor publice și încasarea cheltuielilor de judecată, în partea respingerii pretenției cu privire la repararea prejudiciului material și se menține în această parte hotărârea din 09 iulie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

În rest, decizia din 28 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău se menține.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Nicolae Craiu

Iurie Bejenaru